

10.8.2009

Dnro 121/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ESITUTKINTA KESKEYTETTIIN RIITTÄVÄN SELVITYKSEN PUUTTEESSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 13.1.2009 osoittamassaan kirjeessä - - - poliisiviranomaisten menettelyä esitutkintaa koskevassa asiassa. Kantelija katsoi poliisin menetelleen virheellisesti keskeyttäessään hänen vuokraamaansa liiketilaan kohdistuneen murto-varkauden esitutinnan riittävän selvityksen puutteessa.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Kantelijan johtaman yrityksen tiloihin murtauduttiin 12.2.–13.2.2008 välisenä aikana. Kantelija ilmoitti tapahtuman huomattuaan siitä poliisille.

Tapahtumapaikalle saapui - - - poliisilaitoksen partio, joka oli puhutellut kantelijan sekä havainnut, ettei liikkeen ulko-ovessa ollut mitään murtojälkiä. Asiasta laadittiin rikosilmoitus.

Kun vaikutti ilmeiseltä, että liiketilaan oli menty avaimilla, kantelija ryhtyi selvittämään, kenellä kaikilla oli avain kantelijan liiketilaan ja kenen hallussa avaimet tapahtumahetkellä olivat olleet. Tämän selvityksen hän toimitti poliisille.

Poliisilta ilmoitettiin kantelijalle, ettei poliisi voi mennä sanomaan avaimia omistaville henkilöille, että "oletko käynyt varkaissa?". Tämän lisäksi kantelija kertoi poliisin kertoneen hänelle, että - - - tapahtuu n. 250–300 varkausrikosta vuorokaudessa, eikä poliisi voi niitä enempää tutkia. Poliisi keskeytti asian tutkinnan 20.2.2009. Keskeyttämispäätöksen perusteena oli, ettei asiassa ollut toistaiseksi saatu riittävää selvitystä.

3.2

Kannanotto

Esitutkintalaissa ei ole säädetty siitä, milloin ja millä edellytyksillä esitutkinta voidaan keskeyttää. Esitutkinnan keskeyttäminen on poliisikäytännössä varsin yleinen menettelytapa. Keskeyttämiseen päädytään yleensä silloin, kun näyttää, että tutkinnan loppuun saattaminen hyväksyttävästä syystä huomattavasti viivästyy. Kysymys on useimmiten siitä, että todistusaineisto jutun päättämiseksi ja/tai

saattamiseksi syyttäjän harkittavaksi on puutteellinen eikä uutta todistusaineistoa ole odotettavissa. Tyypillisin peruste on se, että epäilty rikosentekijää ei ole saatu riittävästi tunnistetuksi tai kyetä tavoittamaan (ns. pimeä juttu).

Esitutinnan keskeyttäminen ei merkitse sitä, että jutun tutkinnasta luovutaan tai että se esitutkintalain tarkoittamalla tavalla lopetettaisiin. Tutkintaa voidaan aina rikoksen syyteoikeuden vanhentumisajan puitteissa jatkaa. Keskeyttäminen onkin ensisijaisesti tarkoituksenmukaisuusratkaisu, jonka tekemisessä poliisilla on suuri harkintavalta.

Vaikka keskeyttämiskynnyksestä ei olekaan nimenomaisesti säädetty, on kuitenkin selvää, että keskeyttämisen on perustuttava hyväksyttäviin syihin. Arvioitaessa, milloin keskeyttämiseen voidaan päätyä, on käsitykseni mukaan otettava huomioon muun muassa, kuinka todennäköistä uuden selvityksen saaminen asiaan vielä on, kuinka suuren työmäärän se edellyttää ja milloin selvitystä ehkä olisi saatavissa. Ratkaisuun vaikuttaa ymmärrettävästi myös epäillyn rikoksen laatu.

Keskeyttämiskynnyksen asettamisessa voidaan mielestäni ottaa huomioon myös poliisilain 3 §:n mukaisia tehtävien järjestykseen asettamista koskevia näkökohtia. Vakavien, varsinkin henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten kysymyksessä ollessa aktiivitutkintaa tulisi jatkaa pidempään kuin esimerkiksi vähäisten omaisuusrikosten tutkinnassa. Selvää on, että tutkintatoimenpiteiden tulee olla esitutkintalain 5 §:n valossa riittäviä asian laatuun nähden. Sinänsä tuossa lainkohdassa mainittujen esitutinnan tavoitteiden selvittämistapa jää pitkälti poliisin tarkoituksenmukaisuusharkinnasta riippuvaiseksi.

Tässä tapauksessa tutkittavana oli liikehuoneistoon kohdistunut murtovarkaus, jonka yhteydessä oli kantelijan poliisille ilmoittaman mukaan anastettu omaisuutta – pääosin kosmetiikkatuotteita - noin 13 000 euron edestä. Kantelija oli oma-aloitteisesti hankkinut selvitystä niistä tahoista, joilla on ollut mahdollisuus päästä avaimella hänen liiketiloihinsa.

Keskeyttämisen asianmukaisuutta arvioidessani kiinnitän ensiksikin huomiota siihen, että kysymyksessä on ollut varsin tavanomainen liikehuoneistoon kohdistunut murtautumalla tehty omaisuusrikos, jossa kuitenkin anastetun omaisuuden arvoa voidaan pitää varsin korkeana. Tämänkaltaisista omaisuusrikoksista selvitetään käsitykseni mukaan noin 40 prosenttia eli selvitysprosentti on varsin alhainen. Pidän jossakin määrin ymmärrettävänä, että riittävien voimavarojen puuttuessa sellaisten omaisuusrikosten tutkinta, joissa rikosten tekijät eivät ole poliisin tiedossa, saattaa jäädä taka-alalle ja poliisi pyrkii ensisijaisesti selvittämään vakavat rikokset ja sellaiset rikokset, joiden tekijät tiedetään.

Toisaalta kun otetaan huomioon kantelijan itse hankkimat tiedot hänen liikehuoneistonsa avainten kohtalosta, näyttää siltä, että tämän tapauksen perusteellisempaan tutkimiseen olisi ollut vielä kohtalaisen hyvät mahdollisuudet. Toisaalta, vaikka asian enemmällä tutkimisella eiväلتämättä olisikaan esitutkintalain 5 §:n tavoitteiden kannalta merkitystä, uusien tutkimusten sisältö olisi mahdollisesti hyödynnettävissä lisäargumenttina esitutinnan keskeyttämistä uudelleen harkittaessa.

- - - poliisilaitoksen lausunnossa on todettu, että asiassa tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario on tehnyt (keskeyttämistä koskevan) ratkaisunsa tutkinnanjohtajalle kuuluvan harkintavallan rajoissa. Poliisilaitoksen mukaan tapahtumasta ilmenevät seikat huomioon ottaen ratkaisusta voi kuitenkin olla perustellusti myös toista mieltä. Tämän vuoksi esitutkintaa kantelijan asiassa on määrätty jatkettavaksi.

Pidän edellä esitetyn valossa poliisilaitoksen ratkaisua jatkaa aktiivista esitutkintaa perusteltuna. Toetaan, että poliisilla on huomattava harkintavalta niin esitutkintatoimenpiteistä kuin esitutinnan keskeyttämisestäkin päättäessään. Viranomaiselle kuuluvan harkintavallan yksi piirre on käsityksenimu-

kaan se, että samassa asiassa on mahdollista lainmukaisesti ja perustellusti päätyä vastakkaisiin lopputuloksiin. Vaikka tässä tapauksessa poliisin tietoon saatetut seikat olisivatkin puoltaneet esitutkinnan jatkamista ainakin nyt tapahtunutta pitempään, en katso poliisin menetelleen lainvastaisesti. Kiinnitän kuitenkin vastaisen varalle - - - poliisilaitoksen huomiota edellä esittämäni käsitykseen esitutkinnan keskeyttämisessä yleensä huomioon otettavista näkökohdista ja erityisesti päätösharkintaan vaikuttavista seikoista.

4

TOIMENPITEET

Saatan myös edellä kohdassa 3.3 esittämäni näkemykseni esitutkinnan keskeyttämisharkinnassa huomioonotettavista seikoista - - - poliisilaitoksen tietoon lähettämällä jäljennöksen tästä päätöksestäni poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Muihin toimenpiteisiin kantelukirjoitus ei anna aiheutta ja sen liitteet palautetaan oheisena.